

УДК 925 : 159.913-56'95-342

Набочук Олександр

кандидат психологічних наук

докторант Університету Григорія Сковороди в Переяславі

<https://orcid.org/0000-0002-1448-7687>DOI <https://doi.org/10.35619/praprv.v1i17.266>

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МІЖ ФРАКТАЛЬНОЮ СТРУКТУРОЮ СОЦІАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУ КЕРІВНИКА ОСВІТНЬОЇ УСТАНОВИ ТА ТИПОМ ГЕНДЕРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Анотація. Метою статті є вивчення взаємозв'язку між типом гендерної ідентичності та фрактальної структури соціального інтелекту особистості. Отримані результати доводять, що в усіх групах жінок з фемінною гендерною ідентичністю та чоловіків – з маскулінною гендерною ідентичністю діагностовано високий рівень сформованості соціального інтелекту. Андроґінний тип гендерної ідентичності пов'язаний з показниками соціального інтелекту на рівні вище середнього та середньому.

Визначено, що керівники з адекватним типом гендерної ідентичності використовують соціальний інтелект для розв'язання значної кількості проблем свого соціального життя. При цьому, соціальний інтелект містить не тільки знання соціального світу, людей, самого себе, але й передбачає вміння фахівця трансформувати цю інформацію, експлікувати її в процес професійної діяльності, конструювати плин подальших соціальних подій та планувати свої професійні дії.

Отримані результати свідчать про адекватність нашого висновку стосовно природного або максимального мірою наближеного до природного рівнів сформованості гендерної ідентичності педагогів-управлінців, які фасилітують сформованість високого або вище середнього рівнів соціального інтелекту їх особистості завдяки високому рівневі розвитку у фрактальній структурі останнього таких аспектів: комунікативно-особистісного потенціалу; характеристик самосвідомості (почуття самоповаги, свобода від комплексів, забобонів, пригнічених імпульсів, відкритість до нових ідей); характеристик пізнавальної сфери (соціальної перцепції, соціального мислення, соціальної уяви, соціальних уявлень, здатності до розуміння та моделювання соціальних явищ, розуміння людей та їх мотивації); характеристик енергетичних особливостей (психічної та фізичної витривалості, активності, слабкої виснажливості).

Також отримані результати дозволили нам виокремити наступні функції соціального інтелекту керівників педагогічної сфери професійної діяльності: 1) забезпечення адекватності, адаптивності в мінливих соціальних умовах; 2) формування програми і планів успішної взаємодії в тактичному та стратегічному напрямках, розв'язання поточних завдань та задач; 3) планування міжособистісних подій і прогнозування їх розвитку; 4) мотиваційна функція; 5) формування соціальної компетентності; 6) саморозвиток, самопізнання, самонавчання.

Ключові слова: фрактальна структура соціального інтелекту, тип гендерної ідентичності, соціальна компетентність, саморозвиток, самопізнання, самонавчання, комунікативно-особистісний потенціал.

Постановка проблеми. В психологічній літературі неодноразово наголошувалося, що теорії становлення творчого «Я» особистості є домінуючими для розвитку психології творчості (Завгородня, 2007). В цьому науковому конструкті, безумовно, втілений активний творчий принцип людського життя. Творче «Я», або, іншими словами, «позиція творця» можуть також розглядатися в якості мотиваційного

компоненту в структурі креативності у дорослих. Тому в даній науковій публікації проаналізуємо детермінанти становлення творчого потенціалу керівника освітньої установи, якими ми вважаємо тип гендерної ідентичності та фрактальну структуру соціального інтелекту особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теплов (1985) вважав, що творчі досягнення залежать не тільки від здібностей, але, зокрема, й від вольових особливостей, і поза вивченням останніх неможливо зробити ґрунтовний психологічний аналіз творчої особистості. Згідно позиції Теплова (1985), розвиток обдарованості ніби стосується вивчення індивідуальних відмінностей, різних своєрідних можливостей, характерних особливостей людини. Показовим в цьому сенсі є вивчення індивідуальних особливостей талановитих осіб, для яких є характерним поєднання слухової та зорової уяви, з їх особливою емоційністю і здатністю «емоційно занурюватися» у зміст, який захоплює особистість. Тому доцільним є виокремлення певних психологічних типів особистості. Перший фасилітує здійснення творчої діяльності, базуючись на почуттях людини.

Особливо істотним є визнання цінностей різних індивідуально-типових особистостей, які забезпечують творчий рівень діяльності людини. Своєрідність здібностей вирізняє одну індивідуальність від іншої, є запорукою творчих досягнень і визнання людини як цінності для суспільства.

Ідеї Теплова щодо обдарованості як своєрідної структури психічних якостей, щодо індивідуально-типових відмінностей особистості можуть бути однаково цінними, актуальними також в контексті нашого емпіричного дослідження. Зокрема, ідеї теорії розв'язання винахідливих задач є досить-таки продуктивними, «технологічними» і відповідають нашим поглядам на удосконалення психологічного супроводу системи середньої та вищої освіти, в парадигмі яких мають бути акцентуалізовані технології самоосвіти, саморозвитку і самовдосконалення. Разом з тим, акценти на алгоритмізацію обробки інформації, інструктивність деякою мірою заперечують проти синергетичної природи творчості, і тому ймовірнісними та інтуїтивними постають не тільки процеси, а й результати як своєрідні технології творчих перетворень.

Творець і предмет творчості утворюють цілісну, гармонійну систему, в якій чітко зафіксовані прямі і зворотні зв'язки. Об'єктом творчості може бути будь-яке явище екосфери, все, що бере участь в еволюції світу, в тому числі – і сама по собі творчість, і власне мислення. Інструментом пізнання та перетворення при цьому є людина, яка також може бути об'єктом творчості.

Зокрема, Юнг (1991) «розводить» глибини підсвідомості практично до нівелювання їхніх меж, «поміщаючи» в сферу підсвідомості не тільки «особистісне несвідоме» (поверхневий шар, індивідуальний досвід людини), і не тільки загальнолюдський досвід (колективне несвідоме), але й «позалюдське несвідоме» (той спільний зміст, що є у людини з тваринним світом).

Отже, змістом несвідомого кожного окремого суб'єкта постають психічні комплекси, а саме – несвідомі психічні фрейми індивіда, які організовані у визначені системні утворення та мають вплив на життєдіяльність людини. Вони є результатом психічних травм, конфліктів, констеляції образів, ідей, тенденцій, витіснених суб'єктом у свою підсвідомість.

Таким чином, вроджене колективне несвідоме містить духовний матеріал, який має досить глибоке коріння, та який і пояснює властиве всьому людству прагнення до творчого самовираження та креативної досконалості. Колективне несвідоме є результатом загальнолюдського емоційного минулого, в сферичній площині якого міститься вся духовна спадщина еволюції людства, що відродилася в структурах мозку кожного суб'єкта.

Концепція Фрейда (Freud, 1992) щодо існування різних рівнів несвідомого (індивідуального та колективного) дозволила в подальшому визначити зміст

колективного несвідомого, а саме – архетипи (за термінологією Юнга (1991)), які складають загальну основу духовного життя людини. Досить суттєвими постають особливості архетипів, які, в свою чергу, створюють надіндивідуальне ціле, що викликає своєрідний синтез протилежностей та некоректність. Архетипи не є цілковито визначеними образами, а так званіми вродженими можливостями уявлень особистості, психічними переживаннями одного і того ж типу. Вони, в свою чергу, персоніфікуються та конкретизуються в образах уяви індивіда, в міфах, легендах, казках, мистецтві, релігії тощо.

Таким чином індивідуальна психіка особистості архетипічного змісту, як правило, набуває досить різних динамічних форм та активно впливає на встановлення суб'єктом різних взаємостосунків зі світом, що, в свою чергу, фасилітує процес змістоутворення під час сприйняття особистістю явищ оточуючої суб'єкта дійсності, сприяє участі індивіда в творчій діяльності різних видів.

В історії Юнга (1991) розглядаються три домінуючих архетипи: «Тінь», «Аніма» («Анімус») та «Сенс». Вчений зазначає, що в архетипі «Тінь» кристалізуються, передусім, агресивні та руйнівні тенденції. Тінь – це «диявол», «сатана» внутрішнього світу людини, який у спадок перейняв риси злочинної, неповноцінної особистості. Цей архетип в психічному сенсі є досить-таки протилежним архетипу сенсу.

В свою чергу, архетип «Аніма» є прообразом жінки в несвідомій психіці чоловіка. Відповідно «Анімус» – прообраз чоловіка в несвідомому світі жінки. Сексуальна функція цього архетипу тлумачиться Юнгом (1991) як архетип життя, основа життєвої спонтанності, природного початку в людині.

Із архетипу «Сенсу» безпосередньо можна зробити висновок щодо духовної, релігійної функції душі. З метою характеристики цього архетипу Юнг (1991) визначає термін «самість», який детермінує цілісність існування особистості, поєднання свідомих та несвідомих рис особистості. Самість є своєрідною ціллю життя, бо вона цілковито відображує ту комбінації життєвих скриптів, які й фасилітують здійснення суб'єктом творчої діяльності.

Процес набуття людиною самості Юнг (1991) назвав становленням індивідуації. Цей процес є своєрідною інтеграцією різних структур психіки особистості навколо її «самості» через цілковите усвідомлення і розуміння несвідомого змісту. Усвідомлення актуалізує ставлення особистісної зрілості, особистісної рівноваги, а, отже, – й творчості. Так зване «відчуження» несвідомого є домінуючою причиною деформації особистості, джерелом її психічних хвороб та неврозів.

Юнг (1991) неодноразово стверджував, що несвідоме не просто актуалізує минулі скрипти, а воно є домінуючим чинником створення майбутніх психічних ситуацій, ідей, нових думок, творчих відкриттів. Колективне несвідоме не тільки вміщує в своєму змістові творчу життєвість, спонтанність, імпульсивність, але й є домінуючим джерелом творчого дару, творчого натхнення тощо.

Таким чином, Юнг (1991) виокремлює в структурі особистості два початки – суб'єктне та творче, які знаходяться в антагоністичних взаємостосунках один із одним. Виходячи з цього, кожному творчо обдаровану людину можна вважати особистістю з синтезом парадоксальних властивостей. З одного боку, людина створює творчий продукт, особистісно значущий для неї. З іншого боку, кожен творчий продукт вміщуватиме фрейми позаособистісного людського досвіду, що створюють скрипти душі людини, яка бере участь у неусвідомлюваних творчих актах. Тому Юнг (1991) вважав, що творча сутність ніби «живе та проростає в людині, як дерево в ґрунті, із якого воно забирає потрібні соки». Аналітична психологія називає це явище «автономним творчим комплексом», який постає в якості відособленої частини душі суб'єкта, що веде своє самостійне, вилучене із ієрархії свідомості психічне життя та згідно своєму енергетичному рівневі, своїй силі на правах домінуючої характеристики мобілізує Я «служити» творчій особистості. В свою чергу автономний

суб'єктно зорієнтований творчий комплекс в структурі особистості ніяким чином «не підкорюється» свідомому управлінню суб'єктом своїми інстанціями. Цей комплекс великою мірою з'являється та зникає через те, що він відповідає бажанням індивіда. Таким чином, творчий дар, за Юнгом, – це особистісне утворення, великою мірою не підвладне свідомій волі людини.

В подальшому ці ідеї Юнга (1991) підтвердилися і знайшли своє відображення в теорії, яка диференціює два типи креативних особистостей: «довільні креативи» – ті, які вирізняються свідомим настановленням на здійснення творчої діяльності (в літературі наводяться як приклад постаті Лермонтова, Лонгфелло) та «мимовільні креативи» – творчі особистості, які характеризуються набуттям автономного творчого комплексу (постаті Моцарта, Пушкіна, Толстого, Гончарова, Стравинського).

Не дивлячись на те, що у змісті психоаналітичної теорії в основному акцентується увага дослідників на проблематиці художньої творчості, відкриття Фрейда (Freud, 1992) та Юнга (1991), безумовно, є досить-таки універсальними. Принципово важливим для нашого дослідження є наукові публікації, які актуалізують неусвідомлені та мотиваційні компоненти творчості суб'єкта. Отже, виходячи з теорій Теплова (1985), а також Фрейда (Freud, 1992) та Юнга (1991), детермінанти становлення творчого потенціалу керівника освітньої установи ми будемо вважати тип гендерної ідентичності та фрактальну структуру соціального інтелекту особистості. Проте, дане твердження перевіримо в експериментальному дослідженні.

Тому в нашому дослідженні ми ставимо собі за мету вивчення взаємозв'язку типу гендерної ідентичності та фрактальної структури соціального інтелекту особистості. Останнє дасть можливість зробити припущення щодо їхнього впливу на становлення творчого потенціалу керівника освітньої установи.

Виклад основного матеріалу дослідження. До вибірки респондентів увійшли керівники освітніх установ:

- група F1 – 24 директори закладів дошкільної освіти (дошкільні установи м. Рівного та Рівненського району, м. Києва, м. Одеси, м. Кам'янець-Подільського);
- група F2 – 48 директорів закладів загальної середньої освіти (м. Рівного та Рівненського району, м. Києва, м. Одеси, м. Кам'янець-Подільського);
- група F3 – 28 ректорів та проректорів закладів вищої освіти (РДГУ, МЕРУ, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди, Луцький національний технічний університет, Волинський національний університет імені Лесі Українки).

Дана вибірка завдяки своїй чисельності є репрезентативною. Групи були сформовані за випадковим методом. Групу F1 становили всі жінки, тоді як до групи F2 входили 18 чоловіків і 30 жінок, до групи F3 – 18 чоловіків і 10 жінок.

Отже, на даному етапі дослідження нами були сформульовані такі його *гіпотези*:

1) професійна творча діяльність є своєрідним діалектичним механізмом компресії об'єктивного і суб'єктивного змісту, що реалізує експлікацію особистісної сутності суб'єкта у співвідношенні його з іншими людьми, продуктами діяльності та взаємостосунками, які детермінують професійну творчість;

2) багатовекторна професійна діяльність є однією з найбільш важливих систем у відношенні людина-світ. Вона спрямована, передусім, на саморегуляцію поведінки фахівця в світі; на організацію комплексного способу психічного пристосування до оточуючої дійсності як особливого типу впорядкування внутрішнього духовного життя людини, його психічної діяльності та професійної творчості як позитивних передумов існування суспільства в ціннісно-смысловій, аксіологічній парадигмі;

3) актуалізація значення багатовекторної професійної діяльності для людини. Таку діяльність визначено як своєрідний перспективний символ гармонійної особистісної структури, за допомогою якої фахівець професійно здійснює культуроопанувальний і

культуротворчий синтез професійних систем, окремих об'єктів і характеристик. Зроблено висновок, що специфіка багатовекторної діяльності (за умов реалізації її соціального і (або) семантичного компонентів) містить в своїй структурі неабиякі можливості для взаємозв'язку та становлення соціального інтелекту і якостей дивергентного мислення суб'єкта. Дане положення ми вважали теоретично обґрунтованою гіпотезою для побудови процедури нашого дослідження, яка включала декілька взаємопов'язаних етапів.

Наведемо методичне обґрунтування побудови підетапів даного етапу пілотного дослідження і вибору вибірки респондентів.

Виходячи з гіпотези, поставлених цілей дослідження були сформульовані основні завдання третього етапу емпіричного дослідження, які визначили його логіку. Завданням *першого підетапу* дослідження було встановлення залежності рівня розвитку здібностей соціального інтелекту від соціальних та культурних чинників життя суб'єкта: а) загального стажу професійної діяльності керівника за спеціальністю; б) гендерних особливостей; в) виконання управлінцем різних видів професійної діяльності, включаючи безпосередньо діяльність за фахом; г) загального стажу роботи на посаді керівника.

В дослідженні, яке проводилось протягом 2018-2019 рр., брали участь респонденти сформованих нами груп F1-F3.

В дослідженні використовувалися наступні методи та методики: 1) загальнонаукові (аналіз, порівняння, синтез, узагальнення); 2) психодіагностичні «Дослідження соціального інтелекту» (Гилфорд, & О'Саллівен, 2021); 3) математико-статистичні (статистичні оцінки параметрів розподілу – критерій χ^2 К.Пірсона; для перевірки статистичних гіпотез також використано параметричний критерій t-Стюдента та непараметричний – U-Манна-Уїтні); 4) порівняння середніх значень показників соціального інтелекту виокремлених нами груп.

В результаті дослідження виявлено вплив виокремлених нами факторів на інтегральний показник розвитку соціального інтелекту та рівень сформованості окремих його здібностей: розуміння типових смислів соціальних ситуацій, розуміння структури ситуації в динаміці. Далі нашим завданням було виявлення внутрішніх особистісних ресурсів розвитку соціального інтелекту суб'єкта в умовах виконання ним професійної та управлінської діяльності.

Опишемо та проаналізуємо отримані нами емпіричні результати. Слід одразу ж зазначити, що експериментальні групи F2 та F3 були розділені нами на підгрупи за гендерними ознаками залежно від фемінного, маскулінного та андрогінного типу особистості. За допомогою I субтесту «Історія з завершенням» методики дослідження соціального інтелекту досліджувалась здатність до пізнання розуміння поведінки в певній ситуації, здатність до розуміння типової соціально значущої ситуації тощо. Отримані нами результати за даним субтестом наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати респондентів груп F1-F3 за I субтестом «Історія з завершенням» методики дослідження соціального інтелекту залежно від типу гендерної ідентичності (у %)

Підгрупи респондентів залежно від типу гендерної ідентичності	Рівні соціального інтелекту			
	Високий	Вище середнього	Середній	Ниже середнього
Група F1 (всі жінки, n=24)				
I підгрупа, фемінний тип гендерної ідентичності (n=14)	23,46	61,52	15,02	0
II підгрупа, андрогінний тип гендерної ідентичності (n=8)	0	58,32	41,68	0
III підгрупа, маскуліний тип	0	0	100,0	0

гендерної ідентичності (n=2)				
Група F2 (n=18 – чоловіки, n=30 - жінки)				
I підгрупа чоловіків, маскулінний тип гендерної ідентичності (n=10)	58,16	21,02	20,82	0
II підгрупа чоловіків, андрогінний тип гендерної ідентичності (n=6)	36,04	33,12	30,84	0
III підгрупа чоловіків, фемінний тип гендерної ідентичності (n=2)	0	0	0	100,0
IV підгрупа жінок, фемінний тип гендерної ідентичності (n=18)	54,13	25,06	20,81	0
V підгрупа жінок, андрогінний тип гендерної ідентичності (n=6)	41,57	24,18	34,25	0
VI підгрупа жінок, маскулінний тип гендерної ідентичності (n=6)	0	0	48,66	51,34
Група F3 (n=18 – чоловіки, n=30 - жінки)				
I підгрупа чоловіків, маскулінний тип гендерної ідентичності (n=15)	55,88	25,99	18,13	0
II підгрупа чоловіків, андрогінний тип гендерної ідентичності (n=3)	43,11	16,82	13,04	27,03
II підгрупа чоловіків, андрогінний тип гендерної ідентичності (n=3)	43,11	16,82	13,04	27,03
III підгрупа жінок, фемінний тип гендерної ідентичності (n=6)	51,02	48,98	0	0
IV підгрупа жінок, андрогінний тип гендерної ідентичності (n=2)	0	100,0	0	0
V підгрупа жінок, маскулінний тип гендерної ідентичності (n=2)	0	0	100,0	0

Як свідчать отримані нами дані, в усіх групах жінок з фемінною гендерною ідентичністю та чоловіків – з маскулінною гендерною ідентичністю діагностовано високий рівень сформованості соціального інтелекту. Також вище середнього та середні показники є вираженими великою мірою у жінок та чоловіків з андрогінним типом гендерної ідентичності. Такі результати свідчать про те, що у цих керівників великою мірою сформованими є:

1. Соціальні знання і досвід, спрямовані на розв'язання завдань соціального життя. Такі керівники мають адекватні уявлення щодо людей, соціальні ситуації та самих себе, які належать до сфери декларативного знання. Ці уявлення допомагають фахівцям формулювати власні судження щодо соціальних подій.

Також у таких керівників є знання, які стосуються подій власного життя, що отримали назву «автобіографічні знання». Декларативні знання і досвід фахівця доповнюються оперативними знаннями, які дозволяють особистості прогнозувати ймовірні події свого соціального життя, знаходити їх причини, для того щоб спланувати майбутні дії. Крім цього, існує багато видів метазнань, в основу яких покладено вміння індивіда самостійно формувати певну стратегію для досягнення цілей, для розв'язання соціальних завдань.

2. Розуміння соціального оточення та життєвих планів, завдань, перспектив. Ми вважаємо, що на розвиток інтелекту керівника великою мірою впливає процес розв'язання задач, які превалюють в життєвих ситуаціях індивідуума. Також керівники з адекватним типом гендерної ідентичності здатні до пристосування своєї власне особистості з тією метою, щоб стати компетентним членом соціальної, вікової, культурної групи. При цьому респонденти великою мірою адекватно враховують, якими

є знання і досвід – декларативними чи процесуальними, і які з них найбільшою мірою є дотичними до керівника даної сфери професійної діяльності.

3. Прагматичні та соціальні цілі, які ми вважаємо універсальними характеристиками інтелектуальної поведінки керівника.

4. Інтелект, який розглядається в парадигмі соціального оточення. Ми вважаємо, що інтелектуальною особистістю можна назвати таку людину, яка добре знає, як саме слід застосувати набуті знання і досвід, щоб пристосуватися до вимог певної ситуації. Така людина бачить, коли настає найбільшою мірою слухний момент для використання нових знань для досягнення своїх цілей. Такий фахівець в змозі обрати те оточення, в якому він/вона почував би себе доволі комфортно.

Керівники з адекватним типом гендерної ідентичності використовують соціальний інтелект для розв'язання багатьох проблем свого соціального життя. Пізнання ж ситуації формує неабияку частину репертуару соціального інтелекту. При цьому, соціальний інтелект містить не тільки знання соціального світу, людей, самого себе, але й передбачає вміння фахівця трансформувати цю інформацію, експлікувати її в процес професійної діяльності, конструювати плин подальших соціальних подій та планувати, разом з тим, власне свої професійні дії. Таким чином, ми розуміємо соціальний інтелект як деяку когнітивну здатність, яка дозволяє фахівцеві досить адекватно сприймати події соціального життя з мінімумом несподіванок та з особистою користю для самого себе.

Також можемо стверджувати, що природна або наближена до природної гендерна ідентичність у працівників педагогічних професій, які займаються управлінською діяльністю, є психологічним чинником високого рівня сформованості соціального інтелекту особистості. Цікавим є те, що у керівників педагогічної сфери професійної діяльності за I субтестом «Історії з завершенням» майже не діагностовано «нижче середнього» та «низького» рівнів сформованості соціального інтелекту. Рівень нижче середнього мають чоловіки групи F2 III підгрупи (з фемінним типом гендерної ідентичності) – 100% респондентів, в групі жінок F2 VI підгрупи (жінки з маскуліним типом гендерної ідентичності) та в групі F3 чоловіків II підгрупи (чоловіки з андрогінним типом гендерної ідентичності) – 27,03%.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отримані нами результати дослідження свідчать щодо адекватності нашого висновку стосовно природного або максимальною мірою наближеного до природного рівнів сформованості гендерної ідентичності педагогів-управлінців, які фасилітують сформованість високого або вище середнього рівнів соціального інтелекту їх особистості завдяки високому рівневі розвитку у фрактальній структурі останнього таких аспектів:

Комунікативно-особистісного потенціалу. Це – комплекс властивостей, які суттєво полегшують або ускладнюють спілкування, на основі якого формуються такі інтегральні комунікативні властивості, як психологічна контактність та комунікативна сумісність. Це – основний базис соціального інтелекту.

Характеристики самосвідомості – почуття самоповаги, свобода від комплексів, забобонів, пригнічених імпульсів, відкритість до нових ідей.

Характеристики пізнавальної сфери особистості: соціальної перцепції, соціального мислення, соціальної уяви, соціальних уявлень, здатності до розуміння та моделювання соціальних явищ, розуміння людей і мотивів, які є для них рушійними.

Характеристики енергетичних особливостей – психічна та фізична витривалість, активність, слабка виснажливість.

Також результати виконання педагогами-управлінцями субтесту «Історії з завершенням» дозволили нам виокремити наступні *функції соціального інтелекту* керівників педагогічної сфери професійної діяльності:

- забезпечення адекватності, адаптивності в мінливих соціальних умовах;

- формування програми і планів успішної взаємодії в тактичному та стратегічному напрямках, розв'язання поточних завдань та задач;
- планування міжособистісних подій і прогнозування їх розвитку;
- мотиваційна функція;
- формування соціальної компетентності;
- саморозвиток, самопізнання, самонавчання.

Дані функції будуть ґрунтовно досліджені в наступних наших публікаціях.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Гилфорд, Дж., & О'Саллівен, М. (2021). Тест «Социальный интеллект». В адаптации Елены Сергеевны Михайловой. Взято с <https://lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/160/41.pdf>.
- Завгородня, О. В. (2007). *Психологія художньо обдарованої особистості: гендерний аспект*. Київ: Наукова думка.
- Теплов, Б. М. (1985). *Способности и одарённость* (Т. 1). Москва: Педагогика.
- Юнг, К.-Г. (1991). *Архетип и символ*. Пер. с англ. Москва: Ренесанс.
- Freud, S. (1992). *Der Witz und seine Beziehung zum Unbewussten* (2nd ed.). Frankfurt: Frankfurt am Main.

REFERENCES

- Guildford, J., & O'Sullivan, M. (2021). Test «Social'nyj intellekt». V adaptacii Eleny Sergeevny Mihajlovoj [«Social intelligence». Adapted by Elena Sergeevna Mikhailova]. Vzyato s <https://lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/160/41.pdf>. [in Russian].
- Zavgorodnya, O. V. (2007). *Psykhologhiia khudozhno obdarovanoi osobystosti: hendernyi aspekt* [Psychology of artistically gifted personality: gender aspect]. Kyiv: Naukova dumka. [in Ukrainian].
- Teplov, B. M. (1985). *Sposobnosti i odarjonnost'* [Abilities and giftedness]. (T. 1). Moskva: Pedagogika. [in Russian].
- Jung, C.-G. (1991). *Arhetip i simvol* [Archetype and symbol]. Per s angl. Moskva: Renesans. [in Russian].
- Freud, S. (1992). *Der Witz und seine Beziehung zum Unbewussten* (2nd ed.). Frankfurt: Frankfurt am Main. [in German].

EMPIRICAL RESEARCH OF THE CORRELATION BETWEEN THE FRACTAL STRUCTURE OF SOCIAL INTELLIGENCE OF THE HEAD OF THE EDUCATIONAL INSTITUTION AND THE TYPE OF HIS/HER GENDER IDENTITY

Alexander Nabochuk

PhD in Psychology,

Doctoral student at

Hryhoriy Skovoroda University

in Pereyaslav,

<https://orcid.org/0000-0002-1448-7687>

DOI <https://doi.org/10.35619/praprv.v1i17.266>

Abstract. The aim of the research is to examine the correlation between the type of gender identity and the fractal structure of individual's social intelligence. According to received data, all groups of women with a feminine gender identity and men with a masculine gender identity were diagnosed with a high level of social intelligence. Androgynous type of gender identity was found correlated with above average and the average levels of social intelligence.

We proved that leaders with the adequate gender identity used social intelligence to solve many problems in their social lives. Knowledge of the situation forms a significant part of the repertoire of social intelligence. At the same time, social intelligence contains not only knowledge of the social world, people, oneself, but also requires the ability of a specialist to transform this information, to explain it in the process of the professional activity, to construct the course of further social events and to plan their professional activities. Thus, we understand social intelligence as a certain cognitive ability that allows the specialist to perceive adequately the events of social life with a minimum of surprises and personal pleasure for himself/herself.

The results of our research indicate the adequacy of our conclusion regarding the natural or as close as it is possible to the natural levels of gender identity of teachers-managers who facilitate the formation of high or above average levels of social intelligence of their personality due to a high level of the development in a fractal structure of their social intelligence, such as: communicative and personal potential; characteristics of self-awareness (a sense of self-esteem, freedom from complexes, superstitions, repressed impulses, openness to new ideas); characteristics of the cognitive sphere of the person (social perception, social thinking, social imagination, social ideas, the ability to understand and to model social phenomena, understanding of dominant for them people and motives); characteristics of energizing features – mental and physical endurance, the activity, low exhaustion).

Also, the results allowed us to single out the following functions of social intelligence of the leaders of the pedagogical sphere of professional activity: 1) ensuring adequacy, adaptability in changing social conditions; 2) formation of the program and plans of successful interaction in tactical and strategic directions, the decision of current tasks and problems; 3) planning of interpersonal events and forecasting their development; 4) motivational function; 5) the formation of social competence; 6) self-development, self-knowledge, self-learning.

Key words: *fractal structure of social intelligence, type of gender identity, social competence, self-development, self-knowledge, self-learning, communicative potential.*

Стаття надійшла до редакції 6.11.2021 р.